

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินให้กับผู้มีสิทธิได้รับคืนทรัพย์สิน ซึ่งอาจเนื่องมาจากเป็นกรณีที่ผู้ถูกเรียกคืนทรัพย์สินนั้นได้รับทรัพย์สินไว้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ ซึ่งจะต้องคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายเรื่องลาภมิควรได้ หรืออาจเป็นกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินซึ่งตนได้มาโดยการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีผู้ใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนตามหลักกรรมสิทธิ์ หรืออาจเป็นกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ตนได้มาโดยการกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรืออาจเป็นกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ หรือกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา หรือกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนการฉ้อฉล เป็นต้น ซึ่งการคืนทรัพย์สินนอกจากจะหมายความถึง การคืนตัวทรัพย์สินแล้ว ยังหมายความรวมถึง การคืนดอกผลของทรัพย์สิน และการชดใช้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย

ในบางกรณีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์สินไว้โดยละเอียด เช่น กรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ได้รับไว้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ตามกฎหมายเรื่องลาภมิควรได้ ซึ่งกฎหมายบัญญัติถึงวิธีการคืนทรัพย์สินไว้อย่างละเอียดโดยคำนึงถึงความสุจริต - ทุจริต ของผู้คืนทรัพย์สินเป็นสำคัญในการกำหนดหน้าที่ในการคืนทรัพย์สินของผู้ที่ได้รับทรัพย์สินไว้ฐานลาภมิควรได้, สิทธิของผู้คืนทรัพย์สินที่จะได้รับดอกผลของทรัพย์สินไว้ตลอดจนสิทธิของผู้คืนทรัพย์สินที่จะได้เรียกให้ผู้รับคืนทรัพย์สินชดใช้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งผู้คืนทรัพย์สินได้ออกไปนั้น ทั้งหลักกฎหมายลาภมิควรได้ยังได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการคืนเงินที่ได้รับไว้ฐานลาภมิควรได้ไว้โดยเฉพาะ แยกจากการหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์สินอื่นนอกจากเงินที่ได้รับไว้ฐานลาภมิควรได้ ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะของเงินนั้นมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพย์สินอื่น เป็นต้น ซึ่งด้วยเหตุที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้ไว้โดยละเอียด ทั้งยังให้ความสำคัญแก่คู่กรณีทุกฝ่ายเช่นนี้ การคืนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหลายกรณีกฎหมายจึงได้ให้นำหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้ไปใช้บังคับ เช่น กรณีที่มีการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนการให้ หรือกรณีที่ฝ่ายหญิงต้องคืนสินสอดให้แก่ฝ่ายชาย รวมทั้งกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินให้กับผู้มีสิทธิเอาคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1376 ซึ่งกฎหมายให้นำหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินในบางกรณีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์สินไว้ว่าจะต้องคืนทรัพย์สินกันอย่างไร เช่น กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , กรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งซึ่งมีสิทธิเลิกสัญญา ได้บอกเลิกสัญญาแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งสัญญามีได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อมีการบอกเลิกสัญญาแล้วจะบังคับกันอย่างไร หรือกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อฉลเจ้าหนี้ เป็นต้น ซึ่งการที่กฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินในกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินในแต่ละกรณีนั้นจะบังคับกันอย่างไร หากมีดอกผลของทรัพย์สินเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นดอกผลธรรมดา หรือดอกผลดินนัยก็ตาม ผู้คืนทรัพย์สินจะมีสิทธิได้รับดอกผลของทรัพย์สินนั้นหรือไม่ หรือผู้คืนทรัพย์สินจะต้องคืนดอกผลให้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทั้งสิ้น นอกจากนี้ หากผู้คืนทรัพย์สินได้ออกค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมทรัพย์สินที่ได้รับไว้ นั้น หรือค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่ทำให้ทรัพย์สินนั้นมีราคาเพิ่มขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการดัดแปลง หรือต่อเติมทรัพย์สินนั้น ผู้คืนทรัพย์สินจะเรียกให้ผู้ที่ได้รับคืนทรัพย์สินชดใช้ค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้หรือไม่ จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นนี้กฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา หรือในกรณีที่มีการเพิกถอนการข้อฉลไว้แต่อย่างใด จึงมีปัญหาว่าจะใช้กฎหมายใดบังคับในกรณีที่มีการคืนทรัพย์สินในกรณีดังกล่าว ซึ่งนักกฎหมายเองก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับวิธีการคืนทรัพย์สิน ในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , กรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา หรือในกรณีที่มีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อฉลเจ้าหนี้ ตามแต่กรณี การศึกษาเพื่อหามาตรการ หรือวิธีการที่จะนำมาใช้บังคับในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , กรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา , กรณีที่มีการเพิกถอนการข้อฉลนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ในทางวิชาการและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะกรรม , กรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา , กรณีที่มีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อฉลเจ้าหนี้ได้ ซึ่งอาจทำให้มีการพัฒนากฎหมาย เกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายแพ่งของประเทศไทยได้ ทั้งนี้เพราะการคืนทรัพย์สินนั้นยังหมายความรวมถึงการคืนดอกผลของทรัพย์สิน และการคืนค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมทรัพย์สิน หรือค่าใช้จ่ายอย่างอื่นเกี่ยวกับทรัพย์สินด้วย

สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยได้กำหนดวิธีการค้ำประกันทรัพย์ไว้หลายกรณีด้วยกัน บางกรณีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าจะต้องค้ำประกันทรัพย์กันอย่างไร เช่น การค้ำประกันทรัพย์ตามหลักกฎหมายเรื่องลาภมิควรได้ เป็นต้น แต่บางกรณีกฎหมายก็ได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการค้ำประกันทรัพย์ไว้ว่าจะต้องค้ำประกันกันอย่างไร เช่น ในกรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , กรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการบอกเลิกสัญญา , หรือกรณีที่จะต้องค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อจลเจ้าหนี้ จึงทำให้มีความเห็นว่าการกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการค้ำประกันทรัพย์ไว้เช่นนี้ จะนำหลักเกณฑ์ในการค้ำประกันทรัพย์ตามหลักกฎหมายลาภมิควรได้ไปใช้บังคับได้เพียงใด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้เพราะการค้ำประกันทรัพย์นั้นยังต้องหมายรวมถึงการค้ำดอกผล และการชดใช้ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ซ่อมแซมทรัพย์สิน หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งจะต้องค้ำด้วย

วัตถุประสงค์และขอบเขตของปัญหาที่จะศึกษา

การค้ำประกันทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยมีอยู่ด้วยกันหลายกรณี บางกรณีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การค้ำประกันทรัพย์ไว้โดยชัดแจ้งว่าจะต้องค้ำประกันกันอย่างไร ดังเช่น กรณีของการค้ำประกันทรัพย์ที่ได้มาตามกฎหมายลาภมิควรได้ เป็นต้น แต่บางกรณีกฎหมายมิได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการค้ำประกันทรัพย์ไว้ว่าจะต้องค้ำประกันกันอย่างไร เช่น กรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียกรรม , กรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์ที่ได้รับไว้ตามสัญญาที่มีผลบังคับตามกฎหมาย ซึ่งต่อมามีการบอกเลิกสัญญานั้น และในกรณีที่จะต้องค้ำประกันทรัพย์ที่ได้รับไว้อันเป็นผลมาจากการทำนิติกรรมซึ่งข้อจลเจ้าหนี้ เป็นต้น จึงทำให้มีการถกเถียงกันว่าการค้ำประกันทรัพย์ในกรณีเช่นนั้นจะสามารถนำหลักเกณฑ์การค้ำประกันทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะลาภมิควรได้มาใช้บังคับได้เพียงใด ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับการค้ำประกันทรัพย์ในกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การค้ำประกันทรัพย์ไว้ว่าจะต้องค้ำประกันกันอย่างไร เฉพาะกรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการบอกล้างโมฆียกรรม , กรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการบอกเลิกสัญญา , กรณีที่จะต้องมีการค้ำประกันทรัพย์เมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อจลเจ้าหนี้เท่านั้น เพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเหมาะสมที่จะใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการค้ำประกันทรัพย์ในกรณีดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวก

ยุติธรรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยได้นำหลักกฎหมายแพ่งของประเทศดังกล่าวมาใช้เป็นหลักในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ทั้งหลักกฎหมายแพ่งของประเทศดังกล่าวนั้นก็ได้รับอิทธิพลทางกฎหมายมาจากกฎหมายโรมันอันเป็นรากฐานของหลักกฎหมายแพ่งด้วย

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้เขียนได้ศึกษาวิจัยค้นคว้าโดยยึดถือหลักเกณฑ์จากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย และหลักกฎหมายแพ่งของต่างประเทศ ตลอดจนความเห็นและการตีความของนักนิติศาสตร์ และคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ตามหลักกฎหมายลามิคอร์ได้ การคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ , การคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา , การคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการเพิกถอนการฉ้อฉล เพื่อวิจยหาข้อสรุปข้อเสนอแนะทางกฎหมายที่ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม โดยวิธีพรรณนา และวิเคราะห์วิจารณ์แบบเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการวินิจฉัยว่า กรณีของการได้ทรัพย์มาตามหลักกฎหมายลามิคอร์ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายอย่างไรบ้าง และหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์ตามกฎหมายลามิคอร์ได้นั้นมีรายละเอียดอย่างไร
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ และหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา และหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญาซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้านี่ และหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์ในกรณีที่มีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้านี่ซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้